

BERNARD
CORNWELL

*Nebuni
, și muritori*

Traducere din limba engleză și note
IOAN CIUPERCĂ

LITERA®
București
2019

Partea întâi
OAMENI ADMIRABILI

1

Am murit după ce ornicul de pe coridor a bătut de ora nouă.

Sunt unii care pretind că Maiestatea Sa, Elisabetă, prin grația lui Dumnezeu regină a Angliei, Franței și Irlandei, nu permite ca ceasurile să anunțe orele în palatele ei. Timpul nu trebuie să se scurgă pentru ea. A biruit timpul. Dar ceasul a bătut. Îmi aduc aminte foarte bine.

Am numărat bătăile. Nouă. Apoi, ucigașul meu a lovit.

Și eu am murit.

* * *

Fratele meu susține că nu există decât o cale pentru a istorisi ceva. „Începe cu începutul“, spune el în felul lui supărător de pedant. „Cum altfel?“

Îmi dau seama că am început de mai târziu, așa că mă întorc la cele cinci minute de dinainte de ora nouă și o iau de la început.

Imaginați-vă, vă rog, o femeie. Nu mai este chiar tânără, dar nici bătrână. E înaltă și, după cum mi se tot spune, extraordinar de frumoasă. În noaptea în

care a murit era îmbrăcată într-o mantie de catifea a cărei culoare te trimitea cu gândul la albastrul nop-tatic al mărilor din sud, brodată cu stele din argint. Pe fiecare stea era prinsă câte o perlă. Atunci când se mișca, rochia sa din mătase moarată de culoarea lavandei, deschisă în partea din față, făcea falduri ample. Mânele ieșite prin fantele mantiei îi acopereau brațele, scoțând la iveală aceeași mătase scumpă. Rochia, care mătura podeaua, ascundea condurii delicați făcuți dintr-o veche tapiserie. Pantofii erau incomozi ca toți cei făcuți din tapiserie dacă nu sunt căptușiți cu in sau, și mai bine, cu satin. Avea un guler plisat, mai înalt în partea din spate, apretat. Chipul ei, care-ți atrăgea imediat atenția, era încadrat de un păr negru ca pana corbului, ale cărui bucle prinse cu șiraguri de perle se asortau cu colierul ce atârna peste corsaj. Coronița de argint împodobită tot cu perle arăta că este de rang înalt. Fața-i palidă, de o strălucire stranie, aproape nepământească, reflecta lumina răspândită de mulțimea de lumânări aprinse. Ochii îi erau dați cu rimel, iar buzele, cu ruj. Merge drept și-și mișcă șoldurile în așa fel încât sânii îmbrăcați în mătase, care nu sunt prea mari, dar nici mici de tot, să atragă privirile. În această seară mulți ochi au urmărit-o, pentru că, așa precum mi s-a spus de nenumărate ori, este o femeie răpitor de frumoasă.

Este însoțită de doi bărbați și o femeie mai tânără. Una dintre cele trei persoane o va omorî, dar ea nu știe încă acest lucru. Tânăra este la fel de bine îmbrăcată ca cea mai în vârstă, doar că bluza și fusta sunt din materiale mult mai scumpe, mătăsuri în culori pale, și poartă bijuterii cu pietre prețioase. Părul ei blond este strâns într-un coc înalt. Fața ei emană un aer de drăgălășenie inocentă, dar este o aparență

înșelătoare, căci, în realitate, ea o vrea pe cealaltă femeie întemnițată și desfigurată. Ea este rivala în dragoste a femeii mai în vârstă și, fiind mai tânără și tot atât de frumoasă, va câștiga cu siguranță confruntarea. Cei doi bărbați se amuză ascultând cum tânăra își batjocorește rivala și apoi o urmăresc cum ia în mână un sfeșnic greu din fier cu patru lumânări aprinse. Dansează cu el ca și cum ar fi un bărbat. Lumânările pâlpaie și fumează, dar nu se sting. Tânăra dansează cu grație. Apoi pune sfeșnicul la loc, îi aruncă unuia dintre bărbați o privire deșanțată și-i spune cu cochetărie:

– „Dacă m-ai fi cunoscut, ai fi aflat care mi-e dorința.“

– „Să afle?“ intervine femeia mai în vârstă. „Oho, meșteșugul ți-e bine cunoscut!“

E o replică înțepătoare, rostită clar, deși vocea ei este răgușită, iar vorbele-i ies șuierător din gât.

– „Dorința voastră, doamnă, este lege pentru mine“, spune bărbatul mai scund.

Scoate un pumnal. Pentru un moment care durează cât o pâlpaie a flăcării de la lumânare se pare că-l va înfige în femeia mai tânără, dar el se întoarce și-l împlântă în femeia mai vârstnică. Ceasul, o minune mecanică aflată pe coridorul care dă în cameră, a început să bată, iar eu îi număr bătăile.

Spectatorii tipă.

Pumnalul trece printre mijlocul femeii și brațul ei drept. Tipă și ea. Apoi se clatină. În mâna stângă, ascuns de privirile spectatorilor, se află un cuțitaș pe care-l folosește pentru a înțepa o bășică de porc ascunsă într-un săculeț atârnat la curea. Cureaua este frumoasă. E făcută din piele de ied de culoarea fildeșului și are inserții din țesătură vișinie pe

- Ar trebui să te porți frumos cu el, mi-a spus Jean străduindu-se zadarnic să frece petele de sânge de oaie. Cu fratele tău, vreau să spun, a continuat ea.

N-am mai zis nimic. Stăteam în picioare în timp ce ea încerca să curețe mătasea. Ascultam pe jumătate ce spuneau actorii în marea sală în care regina stătea pe tron.

Era a cincea oară când jucam pentru regină: de două ori la Greenwich, de două ori la Richmond și acum la Whitehall. Oamenii mă întrebau cum arată și eu născoceam răspunsuri, căci mi-era imposibil s-o văd ca s-o pot descrie. Cele mai multe lumânări se aflau acolo unde jucau actorii, pe când Elisabeta, prin grația lui Dumnezeu regină a Angliei, Franței și Irlandei, stătea sub un baldachin roșu a cărui umbră o acoperea. Chiar și așa, în umbră fiind, îi puteam distinge fața albă ca penele unui pescăruș, stând nemișcată și gravă, cu un coc înalt făcut din părul ei roșcat și purtând o coroană de argint sau de aur. Stătea dreptă ca o statuie, mai puțin în momentele în care râdea. Fața ei, atât de albă, părea dezaprobatoare, dar era limpede că-i plăcea piesa. Curtenii o urmăreau tot atât de atenți precum ne urmăreau pe noi, încercând să-și dea seama când trebuiau să se amuze și când nu.

Sânii îi erau la fel de albi ca fața și știam că folosea ceruză¹, o pastă care-i făcea pielea albă și moale. Purta rochii decoltate ca fetele tinere pentru a-i ispiti pe bărbați cu o bucătică de piept alb, deși Dumnezeu știe cât de bătrână era. Nu părea uitată de vreme și strălucea în veșmintele sale scumpe, împodobite cu

¹ Carbonat natural de plumb, alb sau cenușiu, cu luciu diamantin, folosit mai ales la prepararea vopselelor. Se mai numește alb de plumb.

giuvaierie ce reflectau lumina lumânărilor. Atât de bătrână, atât de imobilă, atât de palidă, atât de regală. Nu îndrăzneam să ne uităm la ea, căci, dacă i-am fi surprins privirea, am fi risipit iluzia pe care i-o ofeream. Dar, dacă aș fi putut, aș fi vrut să arunc o otheadă pe deasupra mulțimii parfumate care stătea mai jos pe scaune pentru a-i privi fața acoperită de pasta aceea albă.

- Poate că va trebui să cos altă rochie de mătase, a șoptit Jean, înfiorându-se când o pală de vânt a trimis valuri de ploaie spre ferestrele înalte ale încăperii. Urâtă noapte, nu poți lăsa nici măcar un câine afară. Toarnă de parcă toți diavolii s-au pornit să se ușureze.

- Cât mai durează rahatul ăsta de piesă? a întreat Will Kemp.

- Cincisprezece minute, a zis Alan fără să-și ridice ochii de pe foaia de hârtie de pe care citea.

Simon Willoughby a intrat pe ușa care dădea spre marea încăpere. El o interpreta pe femeia tânără, rivala mea. Rânjea. Era un băiat arătos de doar șaisprezece ani. I-a aruncat coroana lui Jean, apoi a făcut o piruetă pentru ca rochia în culori pale să strălucească.

- Am fost buni seara asta! a spus el fericit.

- Tu ești întotdeauna bun, Simon, i-a zis cu tandrețe Will Kemp.

- Nu așa de tare, Simon, nu așa de tare, l-a avertizat Alan zâmbind.

- Unde te duci? m-a întreat Jean văzând că mă îndreptam spre ușa care dădea în curte.

- Trebuie să mă ușurez.

- Ai grijă că se udă catifeaua; poftim, ia asta pe tine, a șoptit ea în timp ce-mi puneă o pelerină pe umeri.

Am ieșit în curte, unde ploua cu găleata, și m-am adăpostit sub o arcadă din lemn care se întindea de

jur împrejur ca într-o mănăstire. Se apropia iarna. Pe partea îndepărtată a curții se afla o altă arcadă sub care pâlpâiau două torțe. Ceva închis la culoare se mișca în colțul acela. Poate un șobolan sau una dintre pisicile care sălășluiau pe acolo. O adevărată plagă pentru palat, mă gândeam, și pentru Maiestatea Sa, pentru care timpul nu contează. Ar fi vrut ca piesa să înceapă în cursul după-amiezii, dar vizita unui ambasador a întârziat spectacolul. Ne vom întoarce acasă pe această vreme plină de umezeală, pe întuneric și prin frig.

- Am crezut că vrei să te piși, a zis Simon Willoughby care a ieșit după mine în curte.

- Voiam doar să iau puțin aer proaspăt.

- Era cald înăuntru. Și-a ridicat fusta lui drăguță pentru a se ușura în plină ploaie și a chicotit: Am fost buni, nu-i așa?

N-am spus nimic.

- Ai văzut-o pe regină? a întrebat el privind-mă atent.

Am tăcut din nou, căci nu aveam ce spune. Bineînțeles că regina îl urmărea! Se uita la noi toți! Doar ea ne chemase!

- Ai văzut cum am dansat cu sfeșnicul? a vrut să știe Simon.

- Da, am văzut, am spus repezit, după care m-am îndepărtat de el.

Știam că voia să-l laud. Micuțul Simon Willoughby avea nevoie de laude așa cum o târfă are nevoie de arginți, dar nici un compliment nu era de ajuns pentru a-l satisface. Într-adevăr, era un băiat la locul lui, un actor talentat și, cu frumosul lui păr blond, destul de drăguț încât să-i facă pe bărbați să ofteze când juca roluri de femeie.

- A fost ideea mea să dansez cu sfeșnicul ca și cum ar fi fost un bărbat, a strigat el după mine.

Nu l-am luat în seamă.

- A fost o idee bună, nu-i așa? a stăruit cu o voce plângăcioasă.

Eram într-o zonă îndepărtată a curții, ascuns în umbră. Lumina de la torțele de sub arcadă nu ajungea până la mine. În dreapta mea se afla o ușă care abia putea fi văzută. Am deschis-o cu grijă. Nu știam ce se află dincolo de ea și, oricum, înăuntru era o beznă de nepătruns. Am avut sentimentul că era o încăpere mică. Nu am intrat. Doar am ascultat, însă nu se auzea nimic în afară de vântul care bătea foarte tare și ploaia care cădea neîncetat. Speram să găsesc ceva de furat, ceva ce să pot vinde, un lucru mic și ușor de ascuns. La palatul din Greenwich¹, pe un coridor, găsiseram un săculeț cu perle care căzuse pe jos și care abia putea fi văzut sub un scaun tapițat. L-am luat și l-am ascuns sub rochiile mele. Vândusem perlele unui spițer care le-a luat pentru că erau mici și urma să le folosească pentru a vindeca demența, sau, cel puțin, asta mi-a spus el mie. A plătit mai puțin decât valorau în realitate deoarece știa că fuseseră furate. Cu toate acestea, în ziua respectivă am făcut mai mulți bani decât strângeam de obicei într-o lună întregă.

- Richard? m-a strigat Simon Willoughby.

¹ Palatul Placentia, pe adevăratul său nume, a fost un palat regal britanic construit în anul 1443 la Greenwich, pe malurile Tamisei, în timpul domniei lui Henric al VI-lea. A fost timp de peste două secole principala reședință regală. În el s-a născut viitoarea regină Elisabeta I. A fost demolat în anul 1660, iar în locul lui a fost construit Spitalul Greenwich, care ulterior a devenit Colegiul Naval Regal Britanic.

Am rămas tăcut. Încăperea aceea întunecată mirosea a putred, ca și cum ar fi fost folosită pentru a depozita fânul pentru cai și nimeni nu se mai ostenise să aerisească. Gândindu-mă că n-aveam ce fura de acolo, am închis ușa la loc.

- Richard? m-a strigat din nou Simon.

Am continuat să tac și n-am făcut nici o mișcare știind că nu puteam fi văzut, având pe mine pelerina de culoare închisă. Îmi place Simon destul de mult, dar nu aveam chef să-i tot repet cât de bun fusese.

S-a deschis o ușă în partea opusă a curții. Pământul îmbibat de apă a fost luminat de flacăra unui felinar. La început m-am gândit că era unul dintre actori venit să ne spună că era nevoie de noi înăuntru, însă era un bărbat pe care nu-l mai văzusem niciodată. Era tânăr și bogat. E ușor să-ți dai seama că cineva este bogat doar uitându-te la hainele lui. Acest om avea pe el o jiletcă din mătase lucioasă, galbenă cu dungi albastre. Ciorapii-pantaloni erau galbeni, iar cizmele maro erau bine lustruite. Purta spadă, iar la pălăria albastră avea o pană lungă. Avea aur la gât și la cingătoare. Dar ce ieșea cel mai mult în evidență la el era părul lung blond-deschis, aproape alb. M-am întrebat dacă nu era cumva perucă.

- Simon? a strigat tânărul.

Simon Willoughby i-a răspuns cu un chicotit nervos.

- Ești singur?

- Cred că da, milord.

Simon mă auzise deschizând și închizând o ușă și se gândise că intrasem înapoi în clădire. Apoi ușa pe care ieșise tânărul s-a închis, astfel că întunericul l-a învăluit pe dată. S-a îndreptat spre Simon, iar lumina torțelor de sub arcadă mi-a permis să văd că cizmele

lui aveau tocuri la fel ca cele ale pantofilor de damă. Omul era scund și voia să pară mai înalt.

- Richard a fost și el aici, dar a plecat, l-am auzit spunând pe Simon. Cred că a plecat.

Fără să-i răspundă, necunoscutul l-a împins lângă zid și l-a sărutat, după care i-a ridicat fusta. Mi-am ținut respirația. Cei doi erau lipiți unul de celălalt.

Nu era nimic surprinzător în asta cu excepția faptului că lordul cu pricina, oricine ar fi fost el, nu așteptase sfârșitul piesei pentru a-l căuta pe Simon Willoughby. De fiecare dată când jucam într-unul din palatele reginei, tineri domni veneau în culise, și de multe ori l-am văzut pe Simon plecând cu unul dintre ei. Acest lucru explica de ce Simon Willoughby părea să aibă mereu bani. Eu nu aveam, motiv pentru care trebuia să fur.

- Oh, da, milord, l-am auzit pe Simon spunând.

M-am furișat mai aproape. Pantofii mei făcuți din pânză brodată nu făceau zgomot pe pietrele din curte. Vântul sufla cu putere peste acoperișul palatului, iar ploaia, care se mai liniștise puțin, a reînceput cu mai multă furie, astfel că vorbele celor doi nu se mai auzeau. Era destulă lumină de la flăcările torțelor ca să-l văd pe Simon cu capul dat pe spate și cu gura deschisă. M-am apropiat și mai mult.

- Milord! a strigat Simon, parcă de durere.

Domnul a chicotit și a făcut un pas înapoi, lăsându-i din mână fusta.

- Micuța mea târfă, a spus el cu o voce blândă.

Am văzut că până și cu tocurile de damă nu era mai înalt decât Simon, care era cu un cap mai scund decât mine.

- Nu te vreau în seara asta, dar fă-ți datoria, micule Simon, fă-ți datoria și vei trăi în casa mea.

A mai spus ceva, dar nu am auzit din cauza rafalelor de vânt care aruncau vârtejuri de ploaie pe acoperișul capelei. Tânărul domn s-a aplecat către Simon, l-a sărutat pe gât și s-a întors în clădire.

Am stat pe loc. Simon se sprijinea de perete.

- Cine-i piticania? l-am întrebat.

- Richard! a tresărit el speriat. Tu ești?

- Se-nțelege că eu sunt. Cine era domnia sa?

- Un prieten, mi-a răspuns el, dar a fost scutit să-mi mai dea explicații, căci ușa pe unde ieșisem s-a deschis iarăși, lăsând vederii capul lui Will Kemp.

- Voi, cele două târfe, veniți înăuntru! a mârâit el. E nevoie de voi! E sfârșitul!

Evident, fratele meu recita epilogul. Știam că-l scrisese anume ca să ornamenteze finalul așa cum prinzi panglici în coada unui cal pentru a-l duce la sărbătoarea recoltei. Și, fără îndoială, prin el o sufoca pe regină cu elogii.

- Haideți odată! a strigat Will Kemp din nou.

Amândoi ne-am grăbit să ne întoarcem înăuntru.

Ne-am făcut obiceiul să ne încheiem toate spectacolele cu o gigă. Chiar dacă e o tragedie, noi tot cu o gigă terminăm. Dansăm, Will Kemp face pe clovnul, iar băieții care au jucat în travesti țipă ascuțit. Will aruncă cu insulte și spune glume deocheate. Audiența râde în hohote, iar tragedia este dată uitării. Însă atunci când jucăm pentru Maiestatea Sa, niciodată nu dansăm și nu facem bufonerii. Nu spunem glume deșucheate. Ne aliniem smeriți la marginea scenei și ne aplecăm respectuoși pentru a arăta că, chiar dacă am pretins că suntem regi și regine, duci și ducese, până și zei și zeițe, știm care este locul nostru umil. Suntem doar actori, tot atât de departe de rangul spectatorilor din palat pe cât sunt spiridușii din iad față de îngerii din cer.

Și în această seară am făcut reverențe, iar spectatorii, la încuviințarea din cap a reginei, ne-au răsplătit cu aplauze. Sunt sigur că multora nu le-a plăcut piesa, dar și ei au luat exemplul Maiestății Sale și ne-au aplaudat politicos. Regina ne-a privit autoritar, fără vreo expresie pe fața ei albă ca oasele, apoi s-a ridicat în picioare. Curtenii au făcut liniște, noi am mai făcut o reverență și ea a plecat.

Și astfel, piesa a luat sfârșit.

* * *

- Ne întâlnim la The Theatre¹, a anunțat fratele meu când, în cele din urmă, ne-am adunat cu toții în culise.

A bătut din palme pentru a ne atrage atenția; trebuia să vorbească repede, înainte ca iluștrii membri ai publicului să-și facă apariția în încăpere.

- Avem nevoie de toți cei care au jucat în *Comedia* și în *Hester*. Ceilalți nu trebuie să vină.

- Și muzicanții? a întrebat cineva.

- Și muzicanții, la The Theatre, mâine-dimineață, devreme.

- Cât de devreme? a mormăit un glas.

- La ora nouă, a răspuns fratele meu.

S-au auzit mai multe mormăieli.

¹ Al doilea teatru elisabetan construit la Londra la sfârșitul secolului al XVI-lea; pe scena acestuia a evoluat și compania *Lord Chamberlain's Men* („Trupa Lordului Șambelan“) pentru care Shakespeare a scris majoritatea pieselor și în care el însuși a interpretat roluri secundare. După moartea reginei Elisabeta I, în timpul domniei lui Iacob I, compania s-a numit *King's Men* („Trupa regelui“).